

Endrédy Vendel

Endrédy Vendel (születési neve: Hadarics Kálmán) ciszterci szerzetespap, pedagógus, zirci apát 1895. január 19-én született Endréden (ma: Fertőendred).

Mélyen vallásos családban nevelkedett, középiskolai tanulmányait a soproni bencések gimnáziumában kezdte, majd papi hivatást érezve a gimnázium felső tagozatát már Győrben folytatta, mint az egyházmegye kieszeminaristája. A ciszterci rendbe jelentkezett novíciusnak, ami ekkor több gimnáziumot tartott fenn Magyarországon. Beöltözése 1917. augusztus 14-én volt Zircen, rendi névként a Vendelt kapta. A novíciusév letelte után Budapesten tanult a ciszterci rend főiskoláján, közben matematikát és fizikát hallgatott a Pázmány Péter Tudományegyetemen.

1919. december 28-án szentelték pappá. 1921. augusztus 31-én ünnepélyes fogadalmat tett. 1922-ben tanári oklevéllel a zsebében, apátja kinevezi a rend budai gimnáziumába matematika-fizika tanárnak. Igazi pap-tanár egyéniség volt:

"Csodálatosan szép a világ, és csodálatosan szép a matematika, mert az Isten adta, de a legcsodálatosabb az értelmes emberi lélek, ha az Isten él benne." Egész lényéből örök mosolygásából áradt a megértő, segítő emberszeretet.

1938-ban a gimnázium igazgatójává nevezték ki. 1939. március 18-án nagy többséggel a Zirci Apátság apátjává választották. 1939 és 1981 között volt a Ciszterci Rend Zirci Kongregációjának elnök-apátja.

A kommunista diktatúra idején a hatalom szemében a magyarországi ciszterciek „legkompromittáltabb személyisége” volt. Rákosi Mátyás így nyilatkozott róla: „A ciszterciek rendfőnöke, Endrédy ... Mindszenty rossz szelleme volt. Ő volt az utolsó időkig a legaktívabb békeellenes. 70 rend közül az ő rendjét, melyet egy ilyen ember vezet, nem tudom támogatni.”

Endrédy Vendel felajánlotta lemondását a rendnek, de a lemondást nem fogadták el.

1950-ben a szerzetesek elhurcolásakor 500 szerzetesnővért fogadott be a zirci apátságba, sok súlyos fekvőbeteget is. Úgy gondoskodott róluk, mint saját rendtársairól.

1950. október 29-én letartóztatták és 8 hónapi embertelen kínvallatás után, a Grósz perben 14 évi szabadságvesztésre ítélték. Hat évig magánzárkában, teljes elhagyatottságban, megfagyott kézzel, lábbal, kihullott fogakkal, megalázottan név nélkül, de töretlen hittel és lélekkel élt.

Visszaemlékezéseiben a következőket írta:

"Minden lelki és idegerőmmel azon dolgoztam, hogy lefoglaljam magamat pozitív irányban. Minden ami jó és szép volt az életemben, azt többszörösen átéltem. Így duplázódott meg bennem Isten kegyelme, amely állandóan erősített a rabéletben."

"Nem adnám oda a hatévi börtönélet szenvedéseit semmi földi kincsért. Valami óriási értéktöbbletet kaptam. Nem tudok haragudni senkire bántóim, kínozóm közül. Szeretek értük imádkozni úgy szívből, igazán. Ott is találkoztam igazán jó emberekkel."

1956. november 1-én rövid időre kiszabadult. 1957. március 1-én visszavitték a börtönbe, ahonnan súlyos betegsége miatt 1957. augusztus 23-án ideiglenesen szabadlábra helyezték, majd 1957. december 17-én Pannonhalmára az idős szerzetesek szociális otthonába internálták. Innen csak az állambiztonság engedélyével távozhatott, és élete végéig megfigyelés alatt tartották. A következő években az idős apát lelkileg megtört, és minden reményét elvesztette, hogy rendje legális működése visszaállhat. Pannonhalmi évei alatt végig folytatta tudományos tevékenységét, a római és a dallasi rendtársaktól folyamatosan kért matematikai, fizikai és teológiai szakirodalmat és nyelvtudását is állandóan fejlesztette.

1981. december 29-én hunyt el, a zirci apátság templomában nyugszik.

1993-ban a falu új iskoláját Endrédy Vendelről nevezték el, az iskola 2006-ban megszűnt, de a névadóról elnevezett matematika-fizika versenyeket azóta is megrendezik. 1995. január 20-án Fertőendrédem emléktáblát avattak tiszteletére. A Magyar Tudományos Akadémia 2004-ben kinyilvánította, hogy Endrédy Vendel munkássága és emberi helytállása Magyar Örökség. Boldoggá avatását 2012-ben kezdeményezte a rend generálisa.

Irodalom:

Örfi Mária: Lángolj és világíts. Fejezetek Endrédy Vendel zirci apát életéből; Szent István Társulat, Bp., 1997

Endrédy Vendel fogságának hiteles története; szerk. Endrédy F. Csanád; "Szent Benedek" Idősek Háza Alapítvány, Sopron, 2002

Cúthné Gyóni Eszter: Endrédy Vendel zirci apát fogságának története. In: KÚT. Gergely Jenő emlékszáma. Szerk.: Erdődy Gábor – Háda Béla – Majoros István – Pritz Pál. IX. évf. (2010) 2. sz. 12–31. és In: Magyar Egyháztörténeti Vázlatok. Főszerk.: Csóka Gáspár. 22. (2010) 1–2. 163–181.

Sok fény maradt utánuk. Jeles pedagógusok Győr-Moson-Sopron megyében. Hungaro-Dalton Pedagógiai Innovációs Egyesület, Győr, 2009. p. 92-101.; ÓRFI Mária: Lángolj és világíts. Fejezetek ~ zirci apát életéből. Bp., 1997.

Kisalföld, 50. évf. 17. sz. (1995) 1995.január 20. p. 6.

Internet:

Ciszterci Rend Zirci Apátságának honlapján található életrajz Online elérés: 2019. december 12.

Cúthné Gyóni Eszter A ciszterci rend története Magyarországon 1945 után A Ciszterci Rend Zirci Apátsága 1945 és 1981 között Doktori disszertáció Bp. 2014.
<http://doktori.btk.elte.hu/hist/cuthnegyonieszter/diss.pdf> Online elérés: 2019. december 12.